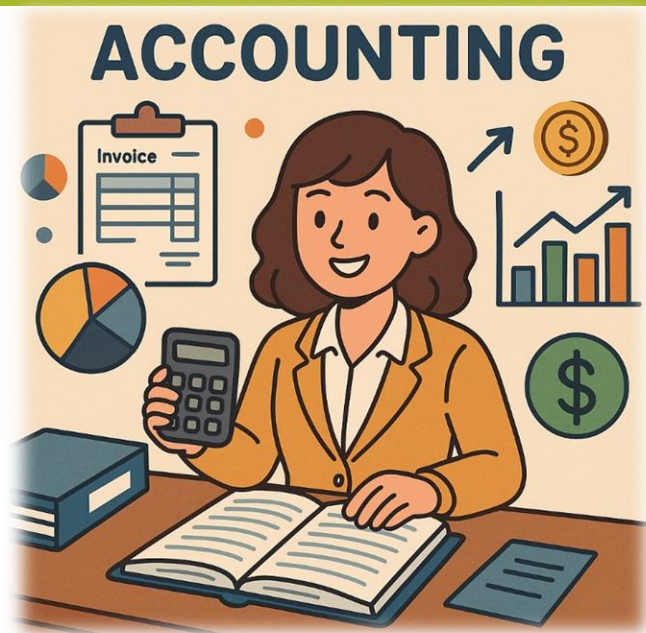

วิชาการบัญชีชั้นกลาง 1

บทที่ 4

ลูกหนี้ (Receivables)

โดย ครูสุวดี สายสกล

ความหมายของลูกหนี้ (Receivables)

ลูกหนี้ (Receivables) หมายถึง สิทธิเรียกร้องที่กิจการมีต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นในรูปเงินสด สินค้าหรือ บริการ โดยบุคคลอื่นจะต้องนำเงินสด รายการเทียบเท่าเงินสด หรือบริการ มาชำระคืนให้แก่กิจการในอนาคต

ประเภทของลูกหนี้

1

ลูกหนี้การค้า (Trade receivables)

2

ลูกหนี้อื่น (Other receivables)

ลูกหนี้
แบ่งออกเป็น
2 ประเภท
คือ

การรับรู้ลูกหนี้

แม่บทการบัญชี (ปรับปรุง 2552) ย่อหน้า 82 และ 83 กำหนดว่า การรับรู้รายการ หมายถึง การรวมรายการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของงบดุลหรืองบกำไรขาดทุน ด้วยข้อความและจำนวนเงินได้ต่อเมื่อเข้าเงื่อนไขทุกข้อ ดังต่อไปนี้

มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่จะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตจากรายการดังกล่าว

1

2 รายการดังกล่าวมีราคาทุนหรือมูลค่าที่สามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ

แสดงว่ากิจการจะบันทึกลูกหนี้การค้าเป็นสินทรัพย์ในงบแสดงฐานะการเงินได้ ต่อเมื่อต้องมั่นใจว่าสามารถเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ และจะต้องระบุจำนวนเงินของลูกหนี้ และรายได้ได้อย่างชัดเจน เชื่อถือได้ นั่นเอง

ในการบันทึกบัญชีลูกหนี้การค้า ซึ่งอาจเกิดจากการขายสินค้าหรือการให้บริการเป็นเงินเชื่อ ในจำนวนเงินเท่าไร เพื่อให้มูลค่าของลูกหนี้มีความน่าเชื่อถือ จะต้องพิจารณาเงื่อนไขส่วนลด ซึ่งจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1

ส่วนลดการค้า (Trade Discounts)

ตัวอย่างที่ 1

เมื่อวันที่ 10 เมษายน 2562 กิจการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้กับ บริษัท ลีลาวดี จำกัด จำนวน 30,000 บาท ให้ส่วนลดการค้า 10% การบันทึกบัญชีเป็นดังนี้ 2562

เม.ย. 10	Dr. ลูกหนี้การค้า	27,000.-	
	Cr. ขายสินค้า		27,000.-

บันทึกขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ ให้ส่วนลดการค้า 10%

2

ส่วนลดเงินสด (Cash discounts)

2.1 วิธีราคาเต็ม (Gross method)

ตัวอย่างที่ 2

วันที่ 15 พฤษภาคม 2562 กิจการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อให้กับ นายสมพงษ์ จำนวน 45,000 บาท เงื่อนไข 2/10, n/30 ต่อมาในวันที่ 25 พฤษภาคม 2562 นายสมพงษ์ ชำระหนี้ 30,000 บาท ส่วนที่เหลือนำมาชำระในวันที่ 14 มิถุนายน 2562 การบันทึกบัญชี เป็นดังนี้ 2562

พ.ค.	15	Dr. ลูกหนี้การค้า	45,000.-	
		Cr. ขายสินค้า		45,000.-
		บันทึกขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ เงื่อนไข 2/10, n/30		
	25	Dr. เงินสด	29,400.-	
		ส่วนลดจ่าย	600.-	
		Cr. ลูกหนี้การค้า		30,000.-
		บันทึกรับชำระหนี้จากลูกหนี้ให้ส่วนลด 2%		
มิ.ย.	14	Dr. เงินสด	15,000.-	
		Cr. ลูกหนี้การค้า		15,000.-
		บันทึกรับชำระหนี้จากลูกหนี้		

บัญชีส่วนลดจ่าย แสดงเป็นรายการหักบัญชีขาย เพื่อหายอดขายสุทธิ ในงบกำไรขาดทุน

2.2 วิธีราคาสุทธิ (Net sales)

ตัวอย่างที่ 3

จากตัวอย่างที่ 2 กิจการบันทึกบัญชีดังนี้

2562

พ.ค.	15	Dr. ลูกหนี้การค้า	44,100.-	
		Cr. ขายสินค้า		44,100.-
		บันทึกขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ เงื่อนไข 2/10, n/30		
	25	Dr. เงินสด	29,400.-	
		Cr. ลูกหนี้การค้า		29,400.-
		บันทึกรับชำระหนี้จากลูกหนี้ให้ส่วนลด 2%		
มิ.ย.	14	Dr. ลูกหนี้การค้า	300.-	
		Cr. ส่วนลดจ่ายที่ได้รับคืน		300.-
		บันทึกตั้งบัญชีลูกหนี้เพิ่มเนื่องจากพ้นกำหนดการให้ส่วนลด		
		Dr. เงินสด	15,000.-	
		Cr. ลูกหนี้การค้า		15,000.-
		บันทึกรับชำระหนี้จากลูกหนี้		

บัญชีส่วนลดจ่ายที่ได้รับคืน แสดงภายใต้หัวข้อรายได้อื่น ในงบกำไรขาดทุน

การขายสินค้าด้วยบัตรเครดิต

การบันทึกบัญชี ดังนี้

1. เมื่อกิจการขายสินค้า โดยได้รับชำระค่าสินค้าเป็นบัตรเครดิต
Dr. ลูกหนี้การค้า - Credit card XX
Cr. ขายสินค้า XX
ขายสินค้ารับชำระด้วยบัตรเครดิต
2. เมื่อกิจการนำสลิปไปขึ้นเงินที่ธนาคาร ธนาคารจะหักค่าธรรมเนียม
Dr. เงินสด XX
ค่าธรรมเนียมบัตรเครดิต XX
Cr. ลูกหนี้การค้า - Credit card XX
นำสลิปบัตรเครดิตไปขึ้นเงินที่ธนาคาร

ตัวอย่างที่ 4

เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2562 กิจการขายสินค้าจำนวน 5,000 บาท ลูกค้าชำระ

ด้วย Master card

การบันทึกบัญชี

2562

ก.พ. 1	Dr. ลูกหนี้การค้า - Master card	5,000.-	
	Cr. ขายสินค้า		5,000.-

ขายสินค้าจำนวน 5,000 บาท ลูกค้าชำระด้วยบัตรเครดิต

สมมติ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2562 กิจการขอเก็บเงินจากบริษัทเจ้าของบัตรเครดิต
และเสียค่าธรรมเนียมธนาคาร 5%

2562

ก.พ. 5	Dr. เงินสด	4,750.-	
	ค่าธรรมเนียมบัตรเครดิต (5,000 x 5%)	250.-	
	Cr. ลูกหนี้การค้า - Master card		5,000.-

บันทึกการรับเงินจากบริษัทเจ้าของบัตรเครดิต

การวัดมูลค่าลูกหนี้

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 101 เรื่อง หนี้สงสัยจะสูญ และหนี้สูญ ของสภาวิชาชีพบัญชี กำหนดว่ากิจการต้องมีการประมาณจำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ขึ้นจำนวนหนึ่ง กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งมีลักษณะเป็นบัญชีปรับมูลค่า นำไปหักลดบัญชีลูกหนี้ เพื่อให้มูลค่าของลูกหนี้ที่จะแสดงในงบการเงินไม่มีจำนวนสูงกว่าความเป็นจริง หรือทำให้มูลค่าลูกหนี้ในงบการเงินแสดงมูลค่าสุทธิที่ใกล้เคียงกับมูลค่าตามความเป็นจริง

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 101 เรื่อง หนี้สงสัยจะสูญ และหนี้สูญ ของสภาวิชาชีพบัญชี ได้ให้ความหมายโดยเฉพาะดังต่อไปนี้

หนี้สูญ (Bad debt)

หมายถึง ลูกหนี้ที่ได้ติดตามทวงถามจนถึงที่สุดแล้ว แต่ไม่ได้รับชำระหนี้ และได้ตัดจำหน่ายออกจากบัญชี

หนี้สงสัยจะสูญ (Doubtful debt)

หมายถึง ลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บเงินไม่ได้ และถือเป็นค่าใช้จ่ายของรอบระยะเวลายับบัญชีนั้น

ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ (Allowance of doubtful account)

หมายถึง จำนวนที่กันไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ และถือเป็นบัญชีปรับมูลค่าที่ตั้งขึ้นเพื่อแสดงเป็นรายการหักจากบัญชีลูกหนี้ในงบการเงิน เพื่อให้คงเหลือเป็นมูลค่าสุทธิของลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บได้

การบันทึกบัญชีเกี่ยวกับการตัดลูกหนี้ที่เรียกเก็บเงินไม่ได้

ในการดำเนินธุรกิจ เมื่อขายสินค้าเป็นเงินเชื่อไปแล้ว ก็จะมีลูกหนี้บางรายที่กิจการไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้ ซึ่งการบันทึกบัญชีมี 2 วิธี คือ

1

ไม่บันทึกบัญชีจนกว่าจะเป็นหนี้สูญ

การบันทึกบัญชี

Dr.	หนี้สูญ	xx	
Cr.	ลูกหนี้การค้า		xx

2

การประมาณหนี้สงสัยจะสูญ

การบันทึกบัญชี ณ วันสิ้นงวด

Dr.	หนี้สงสัยจะสูญ	xx	
Cr.	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ		xx

การบันทึกบัญชีเมื่อเกิดหนี้สูญ

Dr. ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ xx

Cr. ลูกหนี้การค้า xx

การประมาณหนี้สงสัยจะสูญ มี 2 วิธี

2.1 ประมาณจากยอดขาย (สุทธิ)

- ☒ ยอดขายเชื่อ
- ☒ ยอดขายทั้งหมด

2.2 ประมาณจากยอดลูกหนี้คงเหลือ

- ☒ ยอดลูกหนี้คงเหลือ ณ วันสิ้นงวด
- ☒ ตารางแยกอายุลูกหนี้

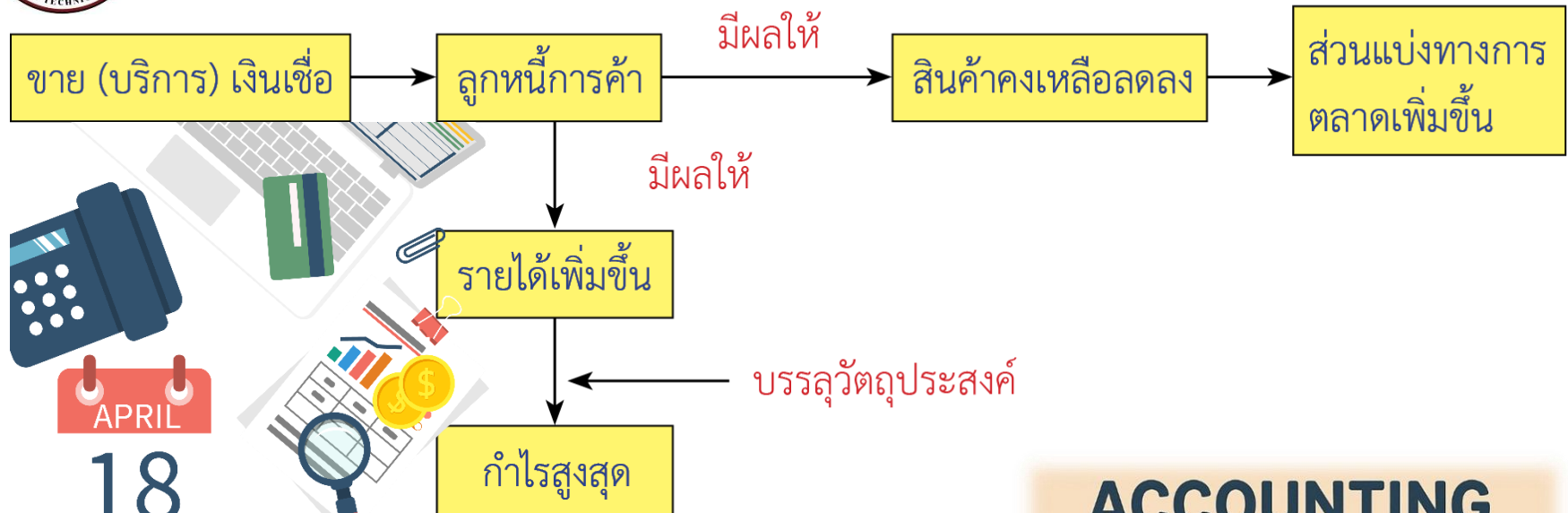

การรับรู้ลูกหนี้

ในการบริหารธุรกิจจำเป็นต้องให้ผู้บริหารต้องให้ความสนใจเกี่ยวกับบัญชีลูกหนี้ เพื่อจะได้เป็นการเตือนสำหรับล้างรายที่อาจจะเกิดขึ้น และมีผลเสียหายแก่กิจการดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น การขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ ทำให้กิจการมีบัญชีลูกหนี้ และถ้ากิจการเรียกเก็บเงินไม่ได้ก็มีค่าใช้จ่าย คือ หนี้สูญเกิดขึ้น นอกจากมีหนี้สูญแล้วยังมีต้นทุนที่จะเกิดจากบัญชีลูกหนี้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการเก็บหนี้ค่าตรวจสอบฐานะทางเครดิตของลูกค้า ค่าโทรศัพท์ ค่าแสตมป์ ที่รวมในบัญชีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอย่างไรก็ตามถึงจะมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น กิจการก็ยอมที่จะขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ เพื่อให้มีรายได้มากขึ้น และผลที่ได้รับคือกำไรสูงสุดตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดัง **แผนภูมิที่ 2**

แผนภูมิที่ 2

การใช้อัตราส่วนทางการเงินวิเคราะห์บัญชีลูกหนี้

1

อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ (Account receivable turnover)

$$\text{อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้} = \frac{\text{ยอดขายเชื่อ}}{\text{ลูกหนี้สุทธิถัวเฉลี่ย}}$$

$$\text{ลูกหนี้สุทธิถัวเฉลี่ย} = \frac{\text{ลูกหนี้สุทธิต้นงวด} + \text{ลูกหนี้สุทธิปลายงวด}}{2}$$

2

ระยะเวลาในการเก็บเงิน (Number of day' sales in receivable)

$$\text{ระยะเวลาในการเก็บเงิน} = \frac{365}{\text{อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้}}$$

ระยะเวลาเก็บเงิน อาจจะใช้ 360 วัน คำนวณอัตราส่วนได้

การจัดการเงินสดกับบัญชีลูกหนี้

เมื่อกิจการมีความจำเป็นต้องการเงินสดเพื่อใช้ในการดำเนินงานสามารถนำบัญชีลูกหนี้ที่มียอดคงเหลือในบัญชีนำไปจัดหาเงินสด ได้ดังนี้

การแสดงรายการและการเปิดเผยงบการเงิน บัญชีลูกหนี้

อาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.การบัญชี พ.ศ. 2543 อธิบดีกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ออกประกาศกำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน เรื่องกำหนดรายการย่อที่ต้องมีในงบการเงิน พ.ศ. 2554 ซึ่งกิจการที่เป็นนิติบุคคลจะต้องจัดทำงบการเงินให้เป็นไปตามที่กำหนด

สำหรับการแสดงรายการ และเปิดเผยข้อมูล
ลูกหนี้ในงบการเงิน เป็นดังนี้

บริษัท เพื่องฟ้า จำกัด

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 และ 2561

หน่วย : บาท

หมายเหตุ

2562

2561

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

XX

XX

เงินลงทุนชั่วคราว

XX

XX

ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น

2

XX

XX

บริษัท เพื่องฟ้า จำกัด
งบกำไรขาดทุน
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 2562 และ 2561

หน่วย : บาท

รายได้

รายได้อื่น

ค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายในการบริหาร

หมายเหตุ

2562

2561

3

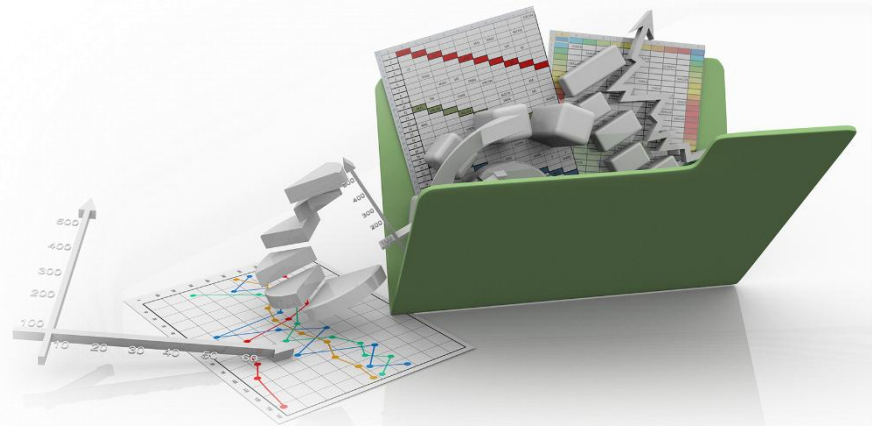
XX

XX

4

XX

XX

บริษัท เพื่องฟ้า จำกัด

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2562 และ 2561

1. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ
 - 1.1 กิจการรับรู้บัญชีลูกหนี้วิธีราคาเต็ม
 - 1.2 กิจการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ เป็นร้อยละของลูกหนี้ ณ วันสิ้นงวด โดยพิจารณาตามอายุของลูกหนี้
2. ลูกหนี้การค้าและลูกหนี้อื่น จำนวน.....บาท ประกอบด้วย

	2562	2561
ลูกหนี้การค้า		
ลูกหนี้การค้า	XX	XX
<u>หัก</u> ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	<u>XX</u>	<u>XX</u>
	XX	XX

3. รายได้อื่น จำนวน.....บาท ประกอบด้วย

	2562	2561
หนี้สูญได้รับคืน	XX	XX

4. ค่าใช้จ่ายในการบริหาร จำนวน.....บาท ประกอบด้วย

	2562	2561
หนี้สงสัยจะสูญ	XX	XX
หนี้สูญ	XX	XX

สรุป

1. ลูกหนี้ หมายถึง สิทธิเรียกร้องที่กิจการมีต่อบุคคลอื่น ซึ่งมี 2 ประเภท คือ
 - 1.1 ลูกหนี้การค้า
 - 1.2 ลูกหนี้อื่น ๆ
2. เมื่อกิจการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อแล้ว ปกติจะมีบางรายที่ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ซึ่งเรียกว่า “หนี้สูญ”

3. การบันทึกลูกหนี้ที่เรียกเก็บเงินไม่ได้ (หนี้สูญ) มี 2 วิธี คือ
 - 3.1 บันทึกเมื่อเกิดหนี้สูญจริง
 - 3.2 บันทึกค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
4. วิธีประมาณหนี้สงสัยจะสูญมี 3 วิธี คือ
 - 4.1 ประมาณจากยอดลูกหนี้คงเหลือ ณ วันสิ้นปี
 - 4.2 ประมาณโดยการแยกอายุลูกหนี้
 - 4.3 ประมาณโดยการพิจารณาจากลูกหนี้แต่ละราย
5. การจัดหาเงินสดจากบัญชีลูกหนี้ ทำได้ 3 วิธี คือ
 - 5.1 การนำบัญชีลูกหนี้ไปค้ำประกันเงินกู้
 - 5.2 การขายบัญชีลูกหนี้
 - 5.3 การโอนบัญชีลูกหนี้